

DISZTÓPIA, LUXUSAUTÓ ÉS GÖRDESZKA

NEMRÉGIBEN BUDAPESTEN JÁRT GERRY JUDAH, A NEVES INSTALLÁCIÓTERVEZŐ, SZOBRÁSZ. GIGANTIKUS ALKOTÁSAI ÉVRŐL ÉVRE MAGÁVAL RAGADJÁK A VILÁG ÉPÍTÉSZETI SAJTÓJÁNAK FIGYELMÉT. A LONDONI GOODWOOD FESTIVAL OF SPEED ESEMÉNYRE TÖBB MINT HARMINC MÉTER MAGAS SZOBRAIVAL VONZZA LÁTOGATÓK SZÁZEZEIT. A LONDONBAN ÉLŐ, INDIAI SZÁRMAZÁSÚ MŰVÉSZ NEM CSAK AZ AUTÓIPAR SZÁMÁRA TERVEZ MEGHÖKKENTŐ STATIKÁJÚ, KIFEJEZŐ SZOBROKAT, DE E MELLETT A LEGELISMERTEBB SZÍNHÁZAK ÉS ELŐADÓMŰVÉSZEK DÍSZLETTERVEZŐJE, MEGBÍZÓI KÖZÖTT SZEREPEL PAUL MCCARTNEY, STING, KORÁBBAN MICHAEL JACKSON, VALAMINT A LED ZEPPELIN IS. ALKOTÁSAI KÖZÖTT SZEREPELNEK PLASZTIKÁT A FESTÉSZETTEL ÖTVÖZŐ MŰTÁRGYAK, AMELLYEL A KÖZEL-KELETI KONFLIKTUS TRAGÉDIÁIT IDÉZI MEG, VALAMINT INDIAI ÉLMÉNYEIBŐL TÁPLÁLKOZÓ SZOBROK, MINT A RIKSÁN SZÁLLÍTOTT HINDU TEMPLOM, DE HOLOKAUSZT INSTALLÁCIÓT IS KÉSZÍTETT AZ IMPERIAL WAR MUSEUM. MUNKÁSSÁGA ÉPÍTÉSZETI JELLEGÉRŐL, WRIGHTRÓL, GENE KELLYRŐL, BUDAPESTI GÖRDESZKA PÁLYÁJÁRÓL ÉS A MULANDÓSÁGRÓL MESÉLT A MAGÁT HÚSZ ÉVESNEK ÉRZŐ TERVEZŐ.

2008-ban, a Land Rover megrendelésére készült ez a 34 méter magas, 25 méter széles, sziklára emlékeztető szobor, amelyet a művész olyan struktúraként tervezett, hogy a szemlélő átláthasson rajta. A Meccano játék fém, elemes rendszerének analógiájára, egyhónapos munkával készült el az installáció

2010-ben az Imperial War Museum North felkérésére készítette Judah azt a 7 méteres, kereszt alakú installációt (The Crusader), aminek témája és technikája korábbi festményeivel függ össze – építészeti makettek átalakításával hozta létre a háborús pusztításokat megidéző, plasztikus formát

Gerry Judah-val

Szépvolgyi Viktória beszélgetett

Installációi, gigantikus szobrai esetében a lépték, az arány, a textúra, a struktúra és a statika kihívásai ugyanúgy alapvető jelentőségűek, mint ha egy épületet tervezne. Ugyanakkor számos interjúban elmondja, hogy évente újjá kell születnie alkotóként, amit építészként nehezen tehetne meg egy-egy beruházás időtartamát tekintve. Ön hogy értékeli munkáinak ebbéli kettősségét?

A szobrok esetében az érdekel a legjobban, hogy miként veszik birtokba az adott telket, és ehhez meglehetősen komoly terepet biztosítanak számomra az óriási terek, amelyekben dolgozom. A másik, amit kiemelnék, a lélek és az energia. Hiszen „át kell lépnie” egy bizonyos küszöböt ahhoz, hogy dinamikusnak érezze a közönség az alkotásokat, és megigézőnek. Az építészet mindig is inspirált. Indiában nőtem fel, ahol a templomok, a zsinagógák, a mecsetek architektúrája egyaránt hatással volt rám. Tudtam, hogy ezekhez kapcsolódó területen szeretnék dolgozni, de azt is éreztem, hogy az építész szakma túl szigorú kereteket szabna számomra, ahol a munka központi része abból áll, hogy egy megbízót kiszolgálj. Jelenleg abban a kivételes helyzetben vagyok, hogy a megrendelők maximálisan megbíznak bennem. Szabad kezet kapok az ötlet és a koncepció kidolgozásában, kezdeményezést várnak tőlem. Ennek köszönhetően biztosított, hogy folyamatosan feltalálhatok valami újat. A munkám alappillérei valóban a lépték és arányrendszer, valamint az építészeti inspirációk.

Van olyan építész, akit név szerint megemlítené?

Az egyik első és azóta is leginkább meghatározó élményem Frank Lloyd Wright, aki képes volt minden alkalommal megújulni. Még 70-80-90 éves korában is azzal kísérletezett, hogy meddig merészkedhet el művészként, mondhatnám, szobrászként. Akkor is úgy tervezett és olyan újszerűen gondolkodott, mintha 20 éves lenne. Persze sokakat említhetnék még, Le Corbusier-t természetesen, és számtalan fiatalat a maiak közül.

2005-ben állította ki először Judah a festészet és a plaztika határmezsgyéjén mozgó alkotásait, amelyeket a közel-keleti konfliktus inspirált. Építészeti maketteket rögzít a vászonra, amelyeket lerombol, majd gipszsel, valamint fehér festékkel tesz hasonlóvá ahhoz, ahogy a megcsönkített városokat ellepi a robbanások pora

Megítélése szerint alkotásai dekonstruktívnak nevezhetők?

Talán igen. Némelyik. Ami a legfontosabb, hogy a letisztultságot, az egyszerűséget keresem. És ez egy igen nehéz cél. Gene Kelly azt mondta egyszer, hogy ha táncolsz, akkor a nézőnek azt kell gondolnia, hogy erre ő is képes, és hogy veled együtt táncol. Ha a legutóbbi angolai Porsche szobrot vesszük alapul, vagy a budapestit, akkor fontos, hogy azt érezze a közönség: „Nahát, ez mennyire pofonegyszerű! Ez nekem is menne!” Visszatérve a kérdésre, nagy tisztelettel adózom a dekonstruktív alkotások előtt, a Coop Himmelb(l)au, Libeskind és mások épületei előtt. Emlékeztetnek a disztópia jegyében született festményeimre. Számomra azok a tájak, amit a vásznon megformálok a dekonstrukció egy kifejezési formája, absztrakt művészet. Kalmárkodás persze erre használni a művészetet. Amikor elmerülök egy-egy témában, „felbecsülöm” annak történelmi rétegeit, legyen szó a holokausztról, a klímaváltozásról, bármilyen háborúról, vagy épp egy autóról.

Mit érez akkor, amikor egy-egy gigantikus köztéri szobrát elbontják?

Egy szobrász arról álmodik – talán még a 21. században is –, hogy örök-kévalót alkosson.

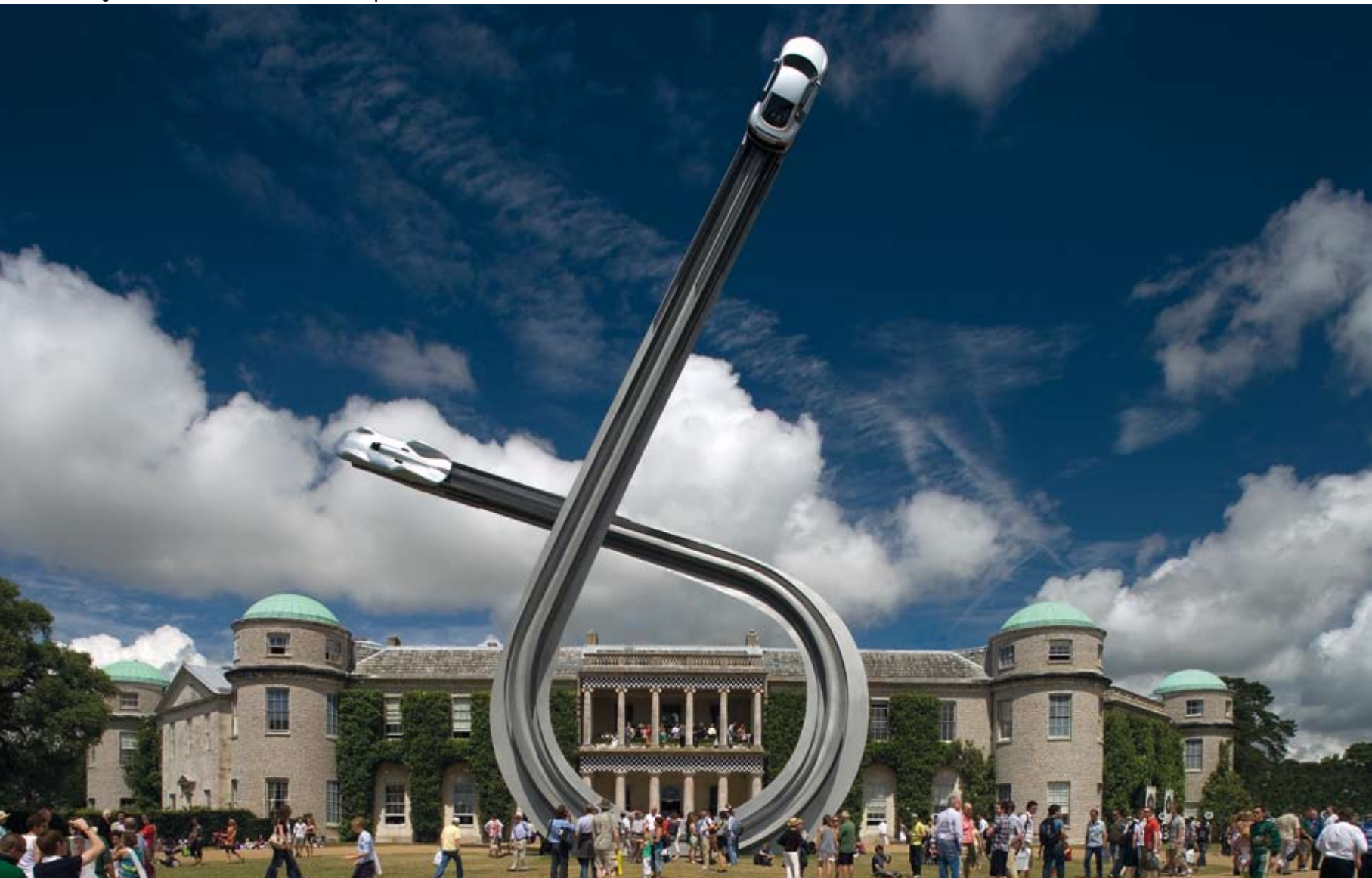
1 óra, 5 hét vagy 5 évtized? Nem számít. Egy nap úgyis megszűnik. Ezekben a munkákban az a legerősebb, amikor találkozol velük, de csupán 150 000 embernek adatik meg ez az élmény. Repül a kukába a konstrukció, amint vége a kiállításnak és a végén marad rengeteg fotód róla. Kicsit olyan ez, mint az OCTOGON magazin. A képeken látható épületeket csak

az emberek egy nagyon kis csoportja tapasztalja meg a maguk valóságában. Viszont annak a ténynek köszönhetően, hogy a világ számos médiumában bemutatásra kerül, virtuálisan mégis elér hatalmas tömegeket. Így abban bízol alkotóként, hogy a média szárnyain berepüli az egész világot és hosszabban fennmaradhat. De én nem ezért dolgozom. Hanem az adott műért. Az egóm a stúdióban kezdődik és elszunnyad, amikor a szobor diadalmasan áll a neki szánt helyen. Akkor magára hagyom, hiszen onnantól ön maga egója lesz. Olyan, mint amikor a gyerek felnő és el kell engedni a kezét!

A BBC forgatócsoportjával nemrég Indiában járt, Nyugat-Bengálban, ahol felnőt. Megfordult a fejében, hogy ez a rendkívül más kultúra, amely mégiscsak gyerekkorának meghatározó élménye volt, több inspirációt rejt magában, mint a kényelmes londoni élet, akár csak egy időre?

Nem tudom biztosan kijelenteni, hogy India inspirált engem. Inkább kihívást jelentett a számomra. 10 éves koromig éltem ott és csak most, számos évvel később tértem vissza. Bevallom, kulturális sokk volt a javából. Amit én láttam, az nem a csodálatos templomokról szólt. Az emberi létezés húsba maró valóságával találkoztam. Alantas, kaszton kívüliekkel, az úgynevezett érinthetetlenekkel, a dalitokkal. Ők nem alkotnak fogalmat a létezésről, annak értelméről. Hiszen az ország, a fejlődő gazdaság megfedkezük róluk. Ez egy reciprok folyamat. Minél inkább fejlődik India, ők annál inkább leszakadnak. Művészként természetesen hatott rám és inspirált, hogy találkoztam azokkal a témákkal, amelyeket régóta áhítottam látni és megélni, de lelkiileg...?! Nem is tudom.

A 40 tonna súlyú, az Audi felkérésére, 2009-ben készített „pálya” egyik végén a ’30-as évekbeli, emblematikus Auto Union streamliner bajnok, a másik végén a 2000-es évekből származó Audi R8 sportautó állt

A 35 méter magas szobor Judah legfrissebb, 2013-as autópári megbízása. Az ikonikus, Porsche 911-nek szentelt alkotás 22 tonnánál is többet nyomott – Fotó: David Barbour

A festményeire visszatérve. A képek mindegyike, ahogy már említette is, a disztópia jegyében születtek. Mesélne arról, miért kezdett el kísérletezni az építészeti makettekkel a vásznon?

Eljutottak hozzám az izraeli hadsereg által lerombolt Jenin fotói, az urbánus élet nyomait még őrző, darabokra szaggatott házak képe (a 2002-es jenini harcok képei – szerk.). Az az asszociációm támadt, hogy ezek absztrakt festmények. A reménytelenségbe beletörődöttségről, a végső megnyugvásról szól számomra az, ahogy a fény megtört a csonkokon. Amikor leromboltam a maketteket, azt éltem át, ahogy a közösségeket tépte darabokra mindaz, ami történt. És ahogy befedte az egészet a por és homogénné tette a romokat, épp úgy fedtem be én is a képeket gipsszel és fehér festékekkel. Szépítettem őket a festék által, miközben a tartalom rettenetes. Ettől paradox. Tulajdonképpen ez egy performansz és egy műalkotás is.

A díszlettervezés konstrukciós és gyakran épített környezetet imitáló természeténél fogva is kapcsolódik az építészethez. Ön hogyan tekint erre a feladatra?

Számomra egy hagyományos kőszínház játszótere az illuzórikus teret jelenti, majdnem ugyanazt, mint egy festmény, ahol a néző korlátozott helyekről fogadhatja be az alkotást. Kör alakú színpad esetén azonban a szobrászati a főszerep. A kidolgozottság ilyenkor lényegesen pedánsabb, alaposabb.

Egy pillanatra ugorjunk át a jelenbe, hiszen a budapesti gördeszka pálya megnyitójának alkalmából beszélgetünk. Milyen benyomása volt, amikor felkérték, hogy az underground kultúrának tervezzen egy „használatos szobrot”, miközben eddig luxus márkákkal dolgozott főként?

Milyen underground kultúrára gondol?

A deszkásokra!

Ez nem underground! A Burn (a Coca-Cola) a szponzor. Épp az ellentéte annak, amire gondol. Itt egy kooperációnak vagyunk szemtanúi, amelyben az egyik fél egy energiatalt jelenít meg, ugyanakkor támogatási tevékenységet is végez. És itt most álljunk meg egy szóra! Gondoljon bele! Valamennyi művészeti ág és forma, a reneszánsz keresztény, az afrikai és megannyi más, kooperációknak köszönhetően kapott támogatást. A név persze változott, hol az egyház, hol a közösség, hol egy uralkodó volt a szponzor. Tehát, ebben az esetben is e hagyománynak megfelelően élvez támogatást több művész. És ez fantasztikus! Arról is szól ez a projekt, hogy a támogató elmesélje: Figy! Ez egy laza, fiatalos energiatalt! Magához szólítva a fiatalokat.

Nem melleleg, mindezt a művészi kifejezés tárgyává téve! Számomra ez életszerűbb, mint egy üveg-acél, high-tech épületben, bőrfotelek között, túsarkúban koktélt szűrőcsölgető nők gyűrűjében feszengeni. Itt jelen van a street art, a fiatalos zene és egy öregember, mint én, hogy kitaláljon egy jó nagy szobrot. Valószínűleg sejtették, amikor felkértek, hogy akárhány éves vagyok is, a hozzáállásom ettől még nem változott. A lelkem egy 20 évesé! És ez lát-szik ezen a szobron is.

2013 júliusában adták át a Burn energiatalt gyártói által megrendelt, „dinnyehéjakat” formázó gördeszka pályát, mint alkotást, a Csepel rakparton található elhagyott gyárépületben. Az átadó alkalmából a csarnok falait street art művészek dekorálták ki, többek között a lengyel M-City

